

Üniversitesi : T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vahit TÜRK
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Aralık 2021

ÖZET

MELHEME-İ DÂNYÂL PEYGAMBER TERCEMESİ

(Giriş – İnceleme – Söz Dizimi – Metin – Sözlük – Tıpkıbasım)

Ersin SİYAMOĞLU

Sözlük anlamı kanlı savaş ve bozgun; terim anlamı ise gelecekte yaşanacak savaş, afet, kıtlık, bolluk gibi olaylar hakkında bilgi vermek olan melhemeler, dayanak olarak aldığı doğa olaylarını yaşanmış tecrübelerle de birleştirip geleceğe dair tahminlerin yapıldığı yazınsal türlerdir. Bu tahminler yapılırken de melhemelerin Dânyâl peygamberden kaldığının belirtilmesi, onların hem inandırıcılıklarını arttırmış hem de yüzyıllar boyu rağbet görmelerini sağlamıştır.

Edebiyatımızda ilk olarak Selçuklular döneminde görülen melhemelerin kaynağı Arapça yazılmış olan “Kânûnü’l-edeb” adlı melhemenin Ebu’l Fazl tarafından “Usûsü’l-melâhim” adıyla Farsça yapılmış çevirisidir. Selçuklular döneminde edebiyat dilinin Farsça olması, melhemelerin Türkçe yazılmasını biraz geciktirse de kısa zaman içinde devlet yöneticileri tarafından dahi rağbet görmeleriyle Türkçeye de çevirileri yapılmıştır. Bunlar arasında Yazıcı Salih’in (Selahaddin) Şemsiyye’si, Cevrî’nin melhemesi, Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan’ın melhemesi gibi çok bilindik melhemeler olduğu gibi bizim çalışmamıza konu olan eser gibi Ebu’l Fazl’ın Farsça eserine dayanan fakat yazarı ya da müstensihî bilinmeyen onlarca melheme de vardır.

Çalışmamıza konu olan melheme, “Melheme-i Dânyâl Peygamber Tercemesi” adı ve “06 Mil Yz A 2010/1” demirbaş numarasıyla Ankara-Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 104 DVD numarasıyla kayıtlıdır. Eser üzerine yaptığımız çalışma giriş, inceleme, söz dizimi, metin, sözlük ve tıpkıbasım olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında melheme kültürüne değinildikten sonra çeviri yazısını verdiğimiz eserin, Eski Anadolu Türkçesi ses ve şekil özellikleri bağlamında incelemesi yapılmış ve söz dizimi özellikleri verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Melheme, Dânyâl peygamber, Ebu’l Fazl, Eski Anadolu Türkçesi.

University : T.C. Istanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Turkish Language and Literature
Program : Turkish Language and Literature
Supervisor : Prof. Dr. Vahit TÜRK
Degree Awarded and Date : MA – December 2021

ABSTRACT

MELHEME-I DÂNYÂL PROPHET TRANSLATION

(Introduction – Review – Syntax – Text – Dictionary – Facsimile)

Ersin SİYAMOĞLU

The lexical meaning of bloody war and defeat; the term meaning of giving information about future events such as war, disaster, famine, abundance, etc. “melhemes” are literary genres in which predictions about the future are made by combining natural events, which are taken as a basis, with lived experiences. While making these predictions, it was stated that the melhems were inherited from the prophet Daniel, which both increased their credibility and made them popular for centuries.

The source of the melhems, which were first seen in our literature during the Seljuk period, is the Persian translation of the melhem called "Kânûnü'l-edeb", which was written in Arabic, by Ebu'l Fazl with the name "Usûsü'l-melâhim". Although the language of literature was Persian during the Seljuk period, it delayed the writing of the melhems in Turkish, but Turkish translations of the melhems, which were popular even by the state administrators, were made in a short time. Among them, there are well-known melhems such as Yazıcı Salih's (Selahaddin) Şemsiyye, Cevrî's melhem, Yazıcıoğlu Ahmed Bîcan's, as well as the melhem that is the subject of our study, which is based on Ebu'l Fazl's Persian work but is not written by its author or a copyist. There are also dozens of unknown ointments.

The melhem, which is the subject of our study, is registered with the name "Melheme-i Dânyâl Prophet Translation" and with the fixture number "06 Mil Yz A 2010/1" in the Ankara-National Library Manuscripts Collection with DVD number 104. Our study on the work consists of five parts: introduction, analysis, text, dictionary and facsimile. After mentioning the melheme culture in the introduction, our text, which we have given the translation, has been examined in the context of Old Anatolian Turkish sound and morphological features.

Keywords: Melheme, Prophet Daniel, Ebu'l Fazl, Old Anatolian Turkis